

Zeevaartstraat (Zeebrugge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017D79

April – mei 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen	4
2.1 Administratieve gegevens	4
2.2 Synthese	5
2.3 Gemotiveerd advies	7
2.4 Conclusie	8
Deel 3: Bibliografie.....	9

FIGURENLIJST (2017D79)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	5
Figuur 2: Resultaten archiefonderzoek weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, meest recent (bron: Geopunt).....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

TABELLENLIJST (2017D79)

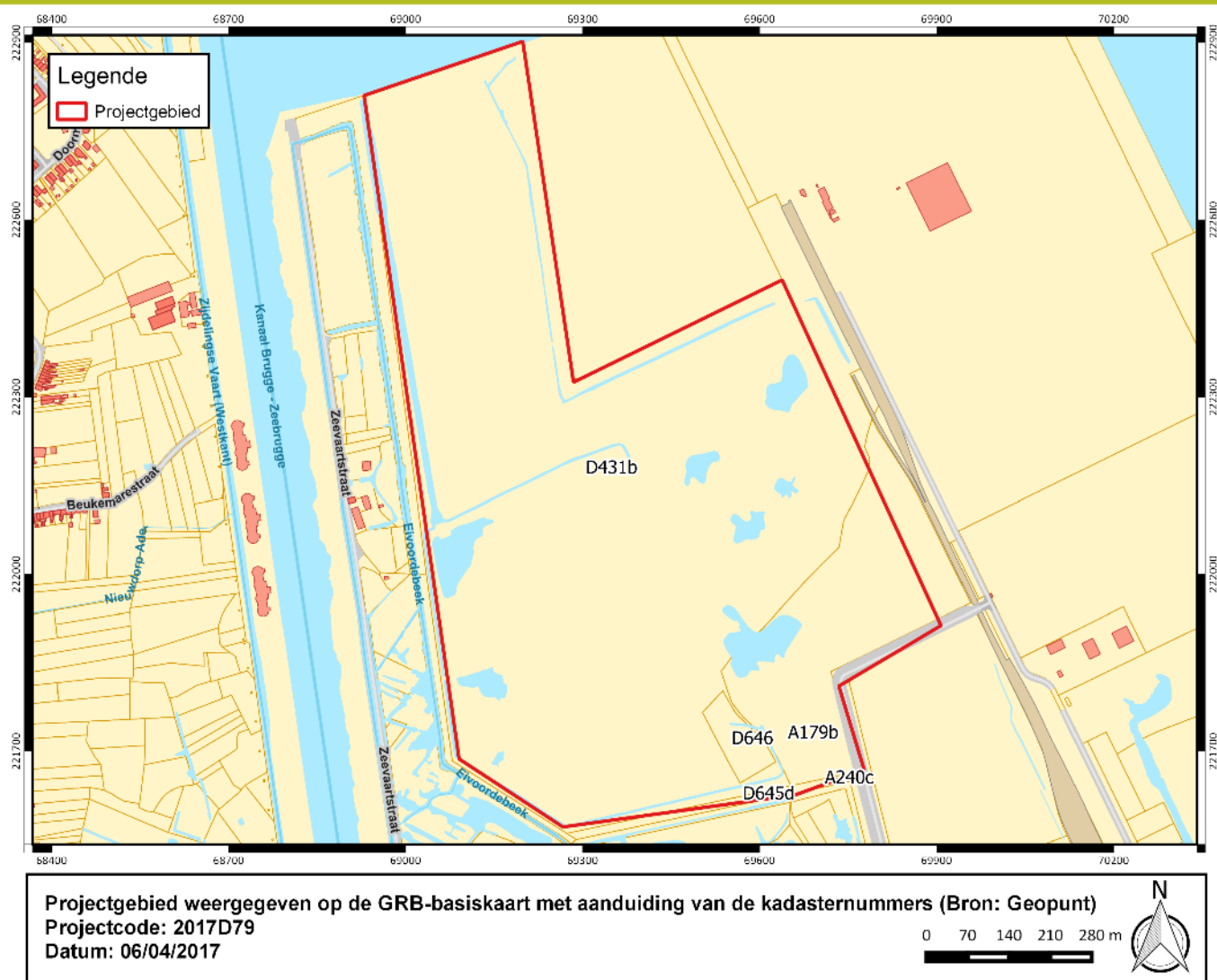
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	4
--	---

Deel 2: Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	ICO Kiwiweg 80 8380 Zeebrugge	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Zeebrugge
	Deelgemeente	/
	Postcode	8380
	Adres	Zeevaartstraat 8380 Zeebrugge
	Toponiem	Zeevaartstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 69657 Y _{min} = 220389 X _{max} = 71857 Y _{max} = 221916
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Brugge, Afdeling 11, Sectie D, percelen 431b, 646, 179b, 645d, 240c Figuur 1	



Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

2.2 Synthese

ICO terminals plant de uitbreiding van haar activiteiten in de haven van Zeebrugge. De werken omvatten de aanleg van een parking in functie van het laden en lossen van wagens. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 86ha en ligt momenteel braak. Op het DHM wordt duidelijk dat het terrein opgehoogd is, dit door middel van opgespoten baggerspecieën doorheen de jaren '80. Er moet van uitgegaan worden dat de oorspronkelijke teelaarde tijdens deze werkzaamheden is verwijderd, gelet op de economische waarde ervan.

Het plangebied is gelegen in de kustpolders en havengebied. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer bestaand uit Holocene getijdenafzettingen bovenop een laat-Pleistocene eolisch dekzand. Daaronder bevinden zich respectievelijk laat-Pleistocene fluviaatle afzettingen en getijdenafzettingen uit het Eemiaan.

De bodem staat voor het grootste deel gekarteerd als antropogeen. Enerzijds als 'ontveende gronden', 'kunstmatige grond met verdwenen bewoning' en 'uitgezande gronden'. Verder bestaat de bodem uit lichte en zware, overdekte kreekruiggronden en overdekte oude kleiplaatgrond.

Ten zuidoosten van het terrein zijn verschillende waarden gekend. Het betreft verschillende waarnemingen gaande van werfopvolgingen tot vlakdekkende opgravingen. Sinds het eind van de jaren '70, begin van de jaren '80 tot heden is ten zuidoosten van het plangebied archeologisch onderzoek uitgevoerd in verschillende vormen. Ook op en ten westen van het projectgebied werd recentelijk

onderzoek uitgevoerd. Aan de hand van een archiefonderzoek kon de mate van aantasting door werkzaamheden in het verleden geëvalueerd worden en bepaald of het überhaupt zinvol is een redenering in functie van de mogelijke impact op het bodemarchief op te stellen.

Kort samengevat kan het onderzoek in de omgeving van het plangebied als volgt gesynthetiseerd worden (cf. samenvatting archiefonderzoek in verslag van resultaten).

-In 1979 werd een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd o.l.v. wijlen prof. dr. Johnny Demeulemeester. Hierbij werd een castrale motte met tweeledig voorhof onderzocht. Naast deze middeleeuwse resten op de kleiafzetting werden romeinse vondstenconcentraties in het onderliggende kustveen gerecupereerd.

-Tijdens de jaren '80 werden in verschillende fases baggerspecie opgespoten op en rond het plangebied. Deze werken kaderden in de verdere ontwikkeling en uitgraving van de haven. Deze werkzaamheden werden (niet systematisch) opgevolgd door middel van werfcontroles door Yann Hollevoet en Bieke Hillewaert. Hierbij werden enerzijds romeinse sporen waargenomen en vondsten gerecupereerd die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een zoutproductiecentrum. Anderzijds werd door middel van bodemkundige registraties en boringen getracht het oorspronkelijke getijdengeulstelsel te karteren.

-In de periode 1999 tot 2001 werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door het IAP onder leiding van Els Patrouille (OE). Hierbij werden systematisch delen van het te ontwikkelen terrein onderzocht. Kort samengevat werden weer sporen van romeinse zoutwinning geregistreerd, evenals data verzameld over het getijdengeulstelsel. Maar ook (post-)middeleeuwse baksteenovens, een site met walgracht, enkele pleistocene opduikingen en veenwinningskuilen.

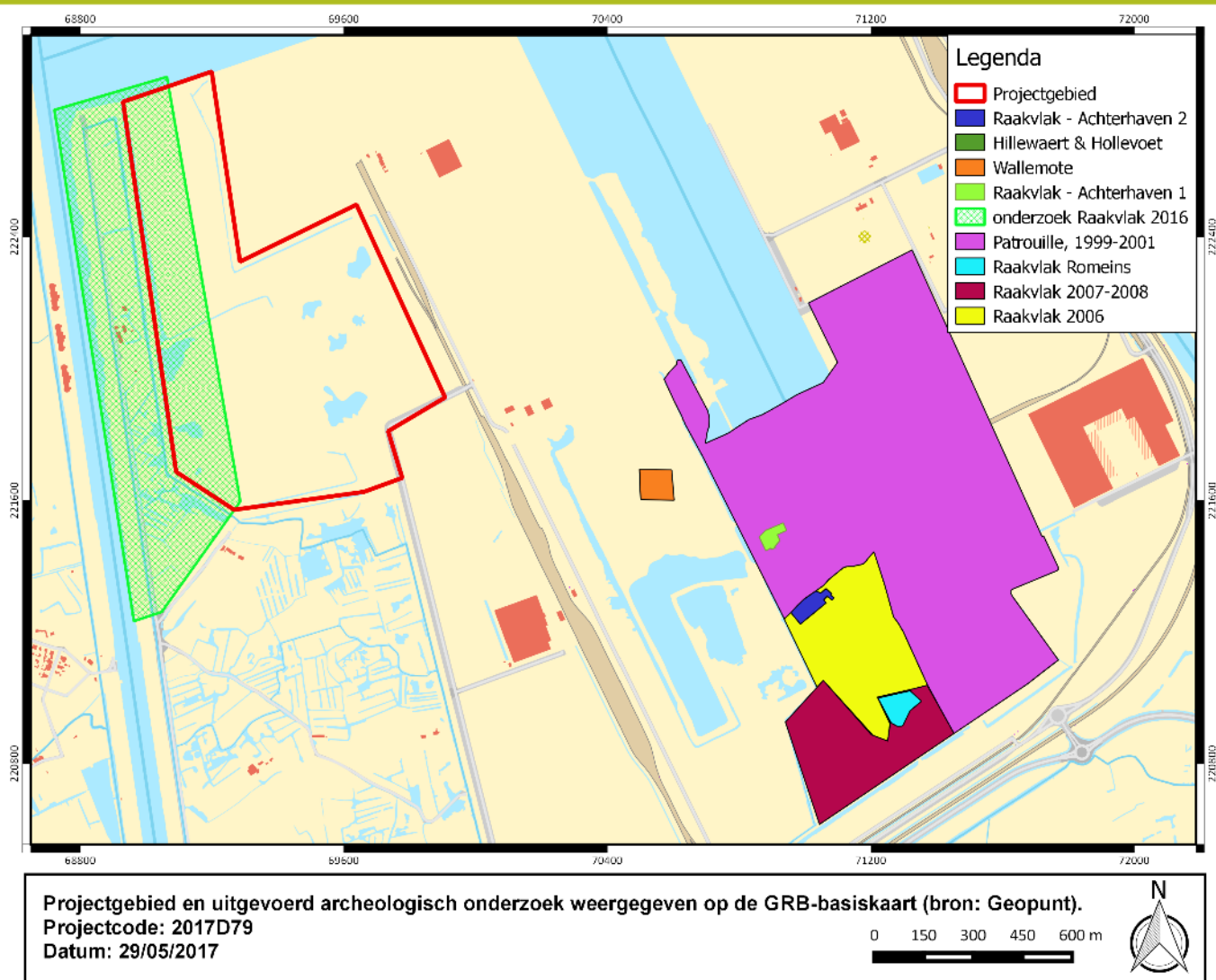
-In 2006 werd door de archeologische dienst Raakvlak een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Deze sleuven werden getrokken volgens de Lorraine-methode. Hierbij kwamen in hoofdzaak resten uit de late middeleeuwen aan het licht, evenals een beperkt ensemble romeins vondstmateriaal. Naast de archeologische vaststellingen werd door middel van landschappelijke boringen gepoogd het geulen en krekensysteem in kaart te brengen.

-Volgend op de sleuvencampagne van Raakvlak werd een opgraving uitgevoerd op de reeds aangesneden site met walgracht. Het volledige woonareaal en de gracht werd over de hele oppervlakte onderzocht. De resten worden allen ruim gedateerd in de periode van de 12^e eeuw tot de 1^e helft van de 15^e eeuw.

-Een tweede opgraving door Raakvlak in 2006 betreft de site met walgracht die werd aangesneden bij het proefsleuvenonderzoek onder leiding van Els Patrouille. Ook hier werd het woonareaal en gracht volledig in kaart gebracht. Tevens werden indicaties voor veenwinning vastgesteld. De bewoning dateert uit de 15^e eeuw, de veenwinning heeft vermoedelijk haar oorsprong in de 12^e eeuw.

-In 2007 werd onder leiding van Jan Huyghe (Raakvlak) een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij kwam in enkele sleuven een grote hoeveelheid verspreid romeins materiaal aan het licht. Deze vondsten werden bij een opgraving in 2008 verder onderzocht. Het werd de onderzoekers duidelijk dat het om materiaal gaat dat verplaatst is geweest door middeleeuwse veenwinning.

-In 2016 werd een bureauonderzoek, waarderend booronderzoek en waarderend booronderzoek uitgevoerd door Raakvlak. Hierbij werd geen vervolgonderzoek geadviseerd.



Figuur 2: Resultaten archiefonderzoek weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

Uit voorgaande beknopte synthese van de gekende archeologische waarden blijkt dus dat het archeologisch potentieel van het plangebied zeer hoog is. Het beeld is dat van een zeer dynamisch en bijgevolg complex landschap van getijdengeulen, kreken, natte kommen en zandige opduikingen. In de voorbije 4 decennia zijn er aanwijzingen gevonden voor Romeinse bewoning en artisanale activiteiten op de rand van de (verlande) geulen en op het veen. Vervolgens wordt tijdens de (late) middeleeuwen op de Holocene getijdenafzettingen gewoond en aan landbouw gedaan en wordt het veen intensief geëxploiteerd.

Een tweede vaststelling uit het archiefonderzoek is dat de gegevens uit de jaren '80 het resultaat zijn van een niet systematische werfopvolging en de inzet van wijlen Yann Hollevoet en Bieke Hillewaert. Deze werfcontroles hebben naar alle waarschijnlijkheid slechts 'het topje van de ijsberg' geraakt en er moet van uitgegaan worden dat zich nog veel meer resten bevinden onder de opgespoten zones.

Het meest recente onderzoek van Raakvlak uit 2016 echter gaf, op basis van resultaten van een waarderend booronderzoek en proefsleuvenonderzoek, de westelijke strook van het projectgebied vrij.

2.3 Gemotiveerd advies

Voor de geplande werken in opdracht van ICO terminals op de terreinen aan de Zeevaartstraat te Zeebrugge worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen. Het voornaamste argument om af te zien van verder onderzoek betreft de aard van de geplande werken en de huidige toestand van het terrein.

Hoewel enkel voor de westelijke strook van het plangebied kan gesteld worden dat het vermoedelijk vrij is van archeologische resten, interfereren de geplande werken (cf.1.2.5) niet met het archeologisch niveau. Er moet uitgegaan worden van een oorspronkelijk (dus voor het opspuiten met slib in de jaren '80) maaiveld van ca. +3mTAW (o.b.v. TAW hoogtes van de omringende terreinen).

De geplande verharding wordt aangelegd op het opgespoten, geëgaliseerd slib, op een hoogte tussen ca. +6m TAW en +7m TAW. De parking wordt in licht hellende vlakken aangelegd in functie van afwatering. De diepste riolering die wordt aangelegd op het terrein is gelegen op een hoogte van ca. +3,6m TAW.

De geplande werken interfereren dus op geen enkel moment met het oorspronkelijke maaiveld en bijgevolg ook niet met eender welk onderliggend archeologisch niveau. Omwille van deze vaststelling kan dus uitgegaan worden van een in-situ bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten. De (hoge) financiële kost van een verder schrijdend archeologisch onderzoekstraject kan bijgevolg niet verantwoord worden.

Wel moet er op gewezen worden dat indien werkzaamheden plaatsvinden op het terrein die interfereren met het archeologisch niveau, gelet het hoge archeologische potentieel van het plangebied en de ruime omgeving, deze met zekerheid voorgegaan dienen te worden door archeologisch vooronderzoek.

Ook moet gewezen worden op de archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4. van de huidige wetgeving betreffende onroerend erfgoed.

2.4 Conclusie

ICO terminals plant de aanleg van een nieuwe parking en de uitbreiding van haar activiteiten in de haven van Zeebrugge. Het is duidelijk dat de geplande werken plaatsvinden op een opgespoten volume baggerspecie waardoor deze op geen enkel moment interfereren met het bodemarchief. De mogelijk aanwezige archeologische resten blijven bijgevolg bewaard in-situ. Omwille van deze vaststelling kan de financiële kost van een verder schrijdend onderzoekstraject niet verantwoord worden

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt